Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

присвячена Всесвітньому дню науки (28-29 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

присвячена Всесвітньому дню науки
(28-29 листопада 2025 року)

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 0/9(082)
М 754

Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол №19 від 31 грудня 2025 року)

М 754 Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 листопада 2025 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 490 с.

ISBN 978-617-8703-41-7

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки та мистецтво, технічні науки, природничі та математичні науки, біологія та охорона здоров'я, економічні науки. Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»*, яка присвячена Всесвітньому дню науки (28-29 листопада 2025 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-617-8703-41-7 **УДК 0/9(082)**

**За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025

ТЕЛЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЗДОРОВ'Я В БІБЛІЙНО-ПАТРИСТИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ: СИНЕРГІЯ ΘΕΡΑΠΕΊΑ, ΤΈΛΕΙΟΣ, ΌΛΟΚΛΉΡΟΣ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДУХОВНОГО СУПРОВОДУ В МЕДИЧНОМУ КАПЕЛАНСТВІ

Анатолій Марчук, Олександр Марчук

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна

E-mail: marchuk.anatolii@chnu.edu.ua, o.marchuk@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. Досліджено телеологічний вимір духовного здоров'я в біблійно-патристичній традиції через аналіз ключових термінів θεραπεία, σῶζω, ὁλοκλήρος, τέλειος. Установлено, що ці поняття окреслюють цілісну антропологічну парадигму досягнення здоров'я, яка поєднує біблійне тлумачення цих понять, патристичну складову розуміння духовного оздоровлення та елементи практики. Обґрунтовується релевантність цієї моделі для сучасного духовного супроводу в медичному капеланстві.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: духовне здоров'я, медичне капеланство, лікування, досконалість, цілісність

I. Вступ

Міждисциплінарне розуміння поняття здоров'я є багатогранним і безумовно передбачає й духовну його складову, за умов коли нашим завданням є розгляд людини з позиції найкращих проявів її функціональної цілісності, відповідно до загальновідомої класифікації ВООЗ [11]. У традиції патристичного богослов'я (витоково спільного для сучасного поліконфесійного християнства) цей вимір описується не лише категоріями порятунку (спасіння), моральності, але й онтологічного оздоровлення, що охоплює цілісність (ὁλοκλήρος), досконалість (τέλειος) і лікування (θεραπεία, σῶζω). Та, головне, патристична спадщина пропонує унікальну модель духовного здоров'я, що поєднує біблійну антропологію, аскетичні практики та духовне керівництво, і є релевантною для сучасного клінічного душпастирства.

II. Біблійні концепти θεραπεία, σῶζω, τέλειος, ὁλοκλήρος як основа духовного здоров'я

У який спосіб біблійні концепти σῶζω, τέλειος, ὁλοκλήρος, відповідно до сучасних екзегетичних досліджень, лексичних даних можуть визначатися як стан потенційного оздоровлення та досягнення довершення й вивершення у цілісності, а фактично, станопроцесу оздоровлення та духовного здоров'я. Спочатку розглянемо старозавітну гебрейську лексему rāfāʾ – лікувати, зціляти (Вихід 15:26, Псалом 103:3 (MT, а в LXX 102,3), Єремія 17:14, Второзаконня 32:39), якому не складно знайти грецький відповідник θεραπεία, σῶζω. Також зустрічаються слова: šālom – мир, цілісність, повнота – до прикладу, якщо зацитувати самі біблійні тексти, то читаємо: «Нехай дасть тобі мир/цілісність (Числа 6:26), «Досконалий мир (буквально мир-мир/šālom-šālom) – тому, хто покладається на Тебе» (Ісая 26:3), «І знатимеш, що шатро твоє – у мирі/цілісності», šālēm ж означає бути цілим, непошкодженим, завершеним (ключ до концепту ὁλοκλήρος) «Нехай серце ваше буде цілісним з Господом» (1Царів 8:61), Второзаконня 27:6, tam/tamim – досконалий, цілісний, повноцінний (паралель до τέλειος), зустрічаємо у Бутті 17:1, Второзаконня 18:13, Псалом 15:2 (LXX 14,2) [1,3] та ін. Тож як бачимо rāfā («лікувати», «зціляти») та šālēm («бути цілісним») описують можливість відновлення людини у її екзистенційному сенсі, включно з духовно-моральним станом. Вже у Новому Завіті поняття σῶζω і θεραπεύω передбачають як фізичне так і духовне зцілення, що власне і

визначає перехід до стану повноти [3]. Категорія τέλειος за синоптичними Євангеліями (наприклад, Матфея 5:48) [10], посланнями апостола Павла часто означає не просту моральну бездоганність як відсутність гріха, а повноту/звершення/зрілість [12], тобто досягнення телеологічної мети людини – цілісності та участі у Божественному бутті (всецілого уподібнення в обоженні). Тобто не просто моральну вивершеність, а досягнення онтологічної мети, уподібнення людини Богу [13].

Щодо деякий сучасних екзегетичних досліджень, біблієзнавчих робіт, патристичних розвідок, які підтверджують ці істини, зокрема, можна вказати на праці J. Jeremias (1971), N. Wright, (2013), J.-C. Larchet (2014), T. Muraoka, (2009), R. Sirait (2022), О. Марчук (2017) та ін.

III. Патристичний аспект духовного здоров'я: процес, духовне керівництво, практика пастирського супроводу

За патристичною традицією, духовне здоров'я – це не одноразовий акт, а процес духовного відновлення людини, людської природи, що передбачає боротьбу з пристрастями, формуванням доброчесностей та участь у божественних енергіях (за свт. Григорієм Паламою, прп. Максимом Сповідником) [4, 14, 15].

Важливо зауважити, що пастирське керівництво як важливий оздоровчий інструмент в Отців Церкви мало чітку терапевтичну спрямованість: розпізнавання внутрішніх станів, подолання пристрастей, формування духовно здорової особистості на основі доброчесностей [6].

Систематизація біблійно-патристичних підходів дозволяє виокремити три практичних напрями роботи з пацієнтами, релевантні для клінічного душпастирства. До прикладу, це *аскетичні вправи* (зокрема активне зосередження в молитві, посилення уваги (стабілізація внутрішнього стану), духовне читання (когнітивно-ціннісне переналаштування), піст не лише як вправа відносно тіла, але, найперше, душі. Зокрема у праці H. Huovinen (2024) аналізує духовно-тілесні аспекти посту й літургічної участі у свт.І.Золотоустого тут він підкреслює нерозривність духовного та фізичного терапевтичних складових [2]. *Духовне наставництво*, зокрема, яке передбачає формування чеснот, ідентифікація пристрастей, розвиток навичок духовної рефлексії [7] та ін. *Пастирсько-оздоровчий супровід*, який може передбачати, інтеграцію духовної підтримки, методів допомоги відповідно до віри пацієнта [5, 9]. Загалом, створення засобів для всіх можливих та необхідних (м'яко і за мірою здатності самого пацієнта) досягнення цілісності, тобто духовного здоров'я.

IV. Висновки

Біблійні терміни θεραπεία, σῶζω, τέλειος, ὁλοκλήρος формують цілісну модель духовного здоров'я, де здоров'я – це не лише функціональна норма, але й досягнення основної мети та призначення людини.

В біблійній та патристичній традиції важливим є цілісний підхід, що поєднує щонайменше аскетику, духовне наставництво, практику співдіяльного (синергійного) антропологічного вчення і все це може й повинно бути застосованим у клінічному душпастирстві й не тільки. А запропонована трикомпонентна модель (аскеза – духовне керівництво – пастирсько-клінічний супровід) може стати ефективним інструментом у практичній роботі медичних капеланів, дослідників психології здоров'я та ін.

V. Список використаних джерел

[1] D. J. A. Clines (Ed.). (1993-2018). The dictionary of classical Hebrew (Vols. 1-8). *Sheffield Academic Press*. URL: https://www.academia.edu/11665581/Introducing_the_Dictionary_of_Classical_Hebrew

[2] Huovinen, H. (2024). Physical and spiritual nourishment in the catechetical homilies of John Chrysostom. *Journal of the International Society for Orthodox Christian Studies*, 3(1), 1-15. https://doi.org/10.57050/jisocm.142370. URL: https://is.gd/tqza2l
[3] Jeremias, J. (1971). New Testament theology. SCM Press. https://doi.org/10.1017/S0028428900057267
[4] Juurikkala, O. (n.d.). The ontology of theosis: Insights from Maximus the Confessor [Unpublished manuscript]. Abo Akademi University; Pontifical University of the Holy Cross. https://doi.org/10.15633/thr.4125
[5] Koenig, H. G. (2012). Religion, spirituality, and health: The research and clinical implications. *ISRN Psychiatry*, 2012, Article 278730. https://doi.org/10.5402/2012/278730
[6] Larchet, J.-C. (2014). Therapy of spiritual illnesses: An introduction to the ascetic tradition of the Orthodox Church (3rd ed.). Alexander Press. URL: https://is.gd/TJL9T9
[7] Marcu, M. L. (2022). The Orthodox Christian Church Fathers and pastoral counseling – Specific patristic pastoral approaches. *New Journal of Social Research and Innovation,* 1(2), 45-57. https://thenewjsri.ro/index.php/njsri/article/view/262
[8] Muraoka, T. (2009). A Greek-English lexicon of the Septuagint. Peeters URL: https://is.gd/cwTIv1
[9] Muse, S. (2015). Finding the fit: An Eastern Orthodox approach to pastoral counseling. *Edification: The Transdisciplinary Journal of Christian Psychology*, 9(1), 49-60. URL: https://is.gd/Q9Fl5z
[10] Sirait, R. F. (2022). Analysis of the word teleios in Matthew 5:48 and its relevance to spiritual maturity. *International Journal of Christian Education and Practice,* 2(3), 22-33. https://doi.org/10.61132/ijcep.v2i3.393
[11] World Health Organization. (1946). Constitution of the World Health Organization. *World Health Organization*. URL: https://www.who.int/about/governance/constitution
[12] Wright, N. T. (2013). Paul and the faithfulness of God. *Fortress Press.* URL: https://archive.org/details/paulfaithfulness0012wrig/mode/1up
[13] Марчук, А., & Марчук, О. (2014). Феномен здоров'я та принципи досконалості в антропології східної патристики. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія*, (вип. 726-727), 227-232. URL: https://is.gd/zw6nIs
[14] Марчук, О. Т. (2016). Здоров'я розуму: східнопатристичний концепт структурно-функціональних особливостей. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури* (Вип. 3 (12)), 134-143. URL: https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/766
[15] Марчук, О. Т. (2017). Концепція духовного здоров'я в антропології східної патристики (канд. дис.). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. URL: https://is.gd/UN3SDT

THE TELEOLOGICAL DIMENSION OF HEALTH IN THE BIBLICAL-PATRISTIC TRADITION: THE SYNERGY OF ΘΕΡΑΠΕΊΑ, ΤΈΛΕΙΟΣ, ΌΛΟΚΛΗΡΟΣ IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY SPIRITUAL CARE IN MEDICAL CHAPLAINCY

Anatolii Marchuk, Oleksandr Marchuk

ABSTRACT. The teleological dimension of spiritual health in the biblical-patristic tradition was studied through the analysis of key terms θεραπεία, σῶζω, ὁλοκλήρος, τέλειος. It has been established that these concepts outline a holistic anthropological paradigm of achieving health, which combines the biblical interpretation of these concepts, the patristic component of understanding spiritual healing, and elements of practice. The relevance of this model for contemporary spiritual support in medical chaplaincy is substantiated.

KEYWORDS: spiritual health, medical chaplaincy, healing, perfection, wholeness